Ч. 260 (12.916). Львів, середа 18. листопаду 1931. Poсztowa opłatę zapłacono ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМИНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.

Конто почт. щадн. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло". Львів.

Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.

Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячно	5·00 зол.
Чвертьрічно	15·00 „
Піврічно	30·00 „
Річно	60·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

11 ВСІ українські виборці 48-ої виборчої округи (Перемишль-Добромиль-Сянік-Березів-Коросно) віддають свої голоси при виборах дня 22. листопаду ц. р. виключно на одиноку свою національну листу ч. **11**

З приводу грошової скрути в наших установах.

МІРКУВАННЯ НА ТЕМУ ПРАКТИКИ Й ТЕОРІЇ ГРОМАДСЬКОЇ ПРАЦІ.

І. Деякі аномалії у праці над підтримкою установ. — Добрі і злі сторони в інституції урядовців деяких загально-громадських установ. — Недомагання пропаґанди за підтримкою установ. — Як треба вести пропаґанду.

Нераз собі думаю, що керманичам наших установ, зокрема „Рідної Школи" і „Просвіти", і словом людям, що їм доля наших установ і взагалі цілого нашого народу лежить на серці, опадають руки при видуманні способів, якбито дістати гроші від нашого громадянства. Мені впадає кілька думок на тему тих способів і я хотів би ними поділитися з громадянством.

Передовсім мені впадає в очі кілька аномалій у нашій практичній праці для поширення, скріплення і матеріяльного піддержання наших установ, а які, як думаю, причинюються до того, що в нас мало люди складають гроші. Перша аномалія є та, що громадянство цілу ту працю звалює на урядовців установ — т. є там, де вони є — і їх не підпомагає або підпомагає тільки мінімально, а подекуди то навіть самі виділові їх не підпомагають. Це я бачу в кружку „Рідної Школи" і філії „Просвіти" в одній місцевости, але думаю, що те саме є і в інших місцевостях, а може й по централях. Думаю, — і це зрештою розуміє кожний, — що інституція урядовців у громадянській праці є з того боку добра, що праця є постійна і систематична, але в другого боку є зла, тому що громадянство, а навіть деякі виділи думають собі, що урядовці можуть усе зробити, навіть те, що торкається ідейного змісту праці. Думаю, що урядовці лише тоді вповні вистарчили би, колиб розуміння справи в громадянстві, головно на селі, було досконале і колиб вистарчила сама тільки адміністраційна і технічна праця. Тому, думаю собі, що обовязком нашого громадянства і керманичів установ, як теж нашої верхівки буде в першу чергу подбати про те, щоби урядовців не лишати самих у праці. Треба знову внести в наше громадянське життя дещо напруження, бодай у ті круги нашого громадянства, які перед впровадженням інституції урядовців більше інтересувалися громадськими справами.

Другу велику хибу бачу в самому змісті нашої пропаганди, в її мотивації і то однаково в низах, безпосередніх пропагаторах, як і в верхівці. А саме ми, як за давніх добрих часів перед війною, тримаємося засади абстракційної й ідеалістичної і занадто говірливої мотивації. Так у пропаганді за „Рідною Школою". Скільки разів мені траплялося чути промовців на зборах і нарадах, де ходило щойно до заложення кружків „Рідної Школи", то в цих промовах я чув про все: і про значіння виховання молодого покоління для будуччини народу і про національне виховання і про західньо-европейське шкільництво, про „Товажиство Школи Людовей", чеську „Школьске Матіце" і німецькі „Шульферайни", про польські шкільні закони й утраквізацію і взагалі про польську шкільну політику, так начебто селянин, і кожний з нас, сам того не бачив, вкінці дуже багато чув про наше недбальство, громадянські обовязки і про національне освідомлення, так наче би селянин, і ми всі, були зовсім так само національно неосвідомлені, як давно перед війною, але не чув про те, про що в першу чергу повинен був почути, — або це було так заховане і запанцирене за всім іншим, що його зовсім не можна було ясно розуміти, — а саме, що ми маємо приватні школи, що на ті школи треба грошей і ті гроші ми мусимо зложити! Оцей мутний спосіб мотивування для істнування нашого приватного шкільництва й установ, які ним піклуються, довів до того, що тепер після пядесятилітнього істнування Українського Педагогічного Товариства і після більше як двацятилітньої конкретної праці нашого приватного шкільництва село гаразд не розуміє, пощо істнує „Рідна Школа"! Коли ідеї „Просвіти" і кооперації на селі вже менше-більше є знані, то ідея „Рідної Школи" є майже зовсім незнана, а то й чужа! Чиж супроти того дивно, що село на „Рідну Школу" нічого або майже нічого не дає, — коли, розуміється, не будемо числити тих охлапів, що їх збирається на писанку і коляду, коли вони, очевидно, є переведені?

Думаю, є тільки один короткий, ясний і виразний спосіб мотивування для істнування і конечности піддержування „Рідної Школи", а це: перше, представити, що ми мусимо витворити свою власну інтеліґенцію, ремісництво, купецтво і промисловців, — це з відповідною ілюстрацією, — остаточно для села ще виснити, що це буде відтяження ґрунту, — друге звернути увагу, що ми мусимо себе боронити перед денаціоналізацією, а третє, докладно представити стан нашого приватного шкільництва, скільки і які школи є зі спеціяльним узглядненням фахових і ремісничих шкіл, скільки учнів у них учиться і скільки вчителів учить, і представити матеріяльні потреби та вимоги тих шкіл і на цьому край! Думаю, що так представлена ідея „Рідної Школи" є навіть сильніша, конкретніша і нагляднiша, ніж ідея „Просвіти" і кооперації і вона більше, ніж ідея „Просвіти" і кооперації, може селянина запалити. Але при цьому не треба, або треба лише дуже мало, говорити про значіння виховання молодого покоління для майбутности народу, це бодай з тої причини, що селянин має зовсім інакші погляди на виховання молоді, ніж інтеліґенція і не треба говорити про національне виховання ні про західньоевропейську культуру і т. д., бо це справу тільки замотує, і взагалі для села і для малообразованої людини це все тільки схолястика, схолястика і ще раз схолястика, яка може цікавити спеціяліста й інтелектуаліста, але низів вона зовсім не переконає, — а вже зовсім не треба згадувати про національне освідомлення, наше недбальство і громадянський обовязок, а так само про шкільну політику, бо це все справи, про котрі в нас стільки говориться, що від цього аж переливається ухами! На додаток, коли селянин або малообразована людина почує про стільки великих, високих, складних і замотаних цілей „Рідної Школи", так взагалі її відречеться і скаже, що нехай тими справами займається інтеліґенція!

Іван Билина.

Ще про Раду Союзу Народів.

Як це було з українськими петиціями.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 10. листопаду 1931.

I.

Як вірити запевненням з „добре поінформо-
ваних кол", то погроза Японії, що виступить із
Союзу Народів — тільки тактичний маневр, та
що про справжнє виконання тієї погрози не мо-
ме в даних обставинах бути мови. Значить, нема
и страху, щоби тутешній японський амбасадор п.
Йошізава, котрий взяв на себе виготовити рефе-
рат про українські жалоби і польські відповіди
в справі „пацифікації" української „меншини"
в Річипосполитій, цей реферат зложив. Певне в
кожному разі одно: що дуже багато вже часу п.
Йошізава цій справі — яка вона далека, яка ек-
зотична з погляду японця! — присвятити не змо-
же з тієї простої причини, що він від кількох
тижнів перевантажений справами наростаючих
зударів на Далекому Сході; в парі зі своїм льон-
донським товаришем, п. Йошізава несе на собі
великий тягар дипльоматичної роботи японсько-
ю уряду в Европі, а перед Радою Союзу Народів
він таки сам один виконує в цих нелегких часах
обовязки адвоката японських виступів у Ман-
джурії.

Коли вже мова про доволі часто виконувані
п. Йошізавою функції референта меншинних, го-
ловно польських, процесів у Раді С. Н., то не від
річи буде мимоходом зазначити, що японська
амбасада в Парижі до деякої міри виспеціялізу-
валася в меншинних питаннях, які підпадають
під компетенцію Союзу Народів. Амбасадор —
старша, худерлява людина, дрібного японського
типу — сам завсіди дуже совісно розглядає фак-
тичний і правний матеріял кожного спору, а до
помочі має кілька високих урядовців, особливо
назначених для справ Союзу Народів. Один зпо-
між них, радник амбасади п. Нобюмі Іто, виспе-
ціялізувався навіть у меншинних питаннях і не-
давніше двох місяців тому опублікував солідну
правничу монографію про „Охорону меншин"*).
Словом, треба сказати, що меншинні реферати,
віддані японському представникові, попадають
в руки компетентні.

II.

Прецікаво було придивлятися польським
реакціям у Женеві після постанови Комітету
Трьох не прийняти за вдоволяючу польську від-
повідь на пацифікаційні жалоби та передати ці-
лу справу Раді Союзу Народів — з усіми наслід-
ками (між ін. опублікування всіх актів), які не-
редбачує на такі випадки меншинна процедура
Союзу Народів.

Комітет Трьох відбуває свої засідання не явно.
Вони навіть не заповіджені прилюдно. Та в кож-
ному разі безконечно лекше дізнатися про такі
засідання і їх вислідн польській стороні, яка має
офіціяльну делеґацію в Союзі Народів тай безліч
урядовців Союзу, ніж напр. українській стороні,
яка ніяким офіціяльним апаратом при Союзі
Народів не розпоряджає. Правда, присутні в Же-

---

*) N. Ito, La protection des minorites. Paris, 1931. Стор. 290. Критичну оцінку цієї замітної праці опублікує, як зачуваємо, незабаром д-р В. Панейко в англійському і французькому фаховому видавництві.

вені українські посли (пп. Рудницька й Пеленський) знали, що Комітет Трьох в тому часі справою займається, але ні дня, ні години засідання вони знати не могли, а ще менше було їм можливо дізнатися про вислід наради безпосередньо після засідання. Як кожного дня, так і того, велися по кульоарах Союзу Народів гутірки й проходи ріжнобарвної публики делегатів, послів, журналістів у погоні за новинками та знайомствами, тощо. Ніхто нічого особливого не сподівався, а залишався в Союзі Народів „про всякий випадок“. Аж раптом щось заметушилося серед присутніх поляків. І за кілька хвиль наші і чужі, здивовано дивилися, як по ріжних кутах кульоарів і бібліотеки потворилися гуртки польських дипльоматів обох полів, журналістів, урядовців, агентів і нервово розпочали щось пильно перешіптуватися і переговорювати між собою. Ці збентежені перешіптування тривали добру собі годину; поляки щось многословно розглядали, обраджували. А наблизився до котрогось з їх гуртків який чужинець, особливо хтось з нашої братії, то всі нараз замовкали і ждали аж небажаний свідок перейде далі.

— Що з цими людьми? — питається нас англійський журналіст, акредитований при Союзі Народів і британській делеґації.

— Вам воно легше дізнатися, ніж нам. Ану підіть поміж своїх і розвідайтеся: може воно щось у звязку з Комітетом Трьох...

Ввічливий і услужливий анґлієць кивнув головою: гаразд, мовляв. І яку годину пізніше він нам приніс до вечері розвязку загадки: Комітет Трьох; польська відповідь ілюзорична; передача на Раду...

III.

Та поляки через ніч очуняли і нарадилися. Наявно збентежені й заскочені першого дня, вони на другий день уже грали не то байдужних, а просто врадуваних постановою Комітету Трьох. Вони, мовляв, цього й хотіли; так, нехай ця справа прийде на публичну Раду, то вони докажуть, мовляв, документами злочини УВО і його звязок, чи навіть замасковану тотожність з українськими леґальними партіями і послами; тай — знов-же документами — докажуть світові, що в усьому тому німецька рука, німецькі гроші, німецькі інтриги. Словом, добре, що воно прийде на Раду: там здруть маску і з українців, і з німців.

Та заки прийде Рада, поляки кинулися із здвоєною енерґією на ділянку пропаґанди.

Припадково входить наш брат у журналістичну салю при зборі Союзу Народів. Пізне пополудне, і три четвертини салі пусті. А в другому кінці кільканацять журналістів; серед них кілька поляків: щось голосно толкують, вимахують якимись ґазетами, щось відчитують... Прислухуємося: це виклад (з відчитом) про „розкриття“ „документів“ українсько-німецької змови на знищення Польщі. Кидають імена: Левицький, Коновалець, тощо. Аж чуємо, присутній російсько-англійський журналіст, дуже відомий, супокійно завважує по французьки розгоряченим полякам:

— Дуже цікаве все те, але вам треба рішитися в якому дусі вести ваш наступ, а то виходить Бог зна що. Тільки що ви впевняли, що неле́гальні, революційні орґанізації українські і леґальні — одно і те саме, а пять хвилин потім відчитуєте нам документи, з яких ясно виходить, що УВО і УНДО не тільки не одно й те саме, а навпаки, що Левицький поборює Коновальця. Таж цими документами ви самі перевалили основне твердження вашої відповіди на українські жалоби до Союзу Народів...

А всі інші присутні чужі журналісти притакують цій самозрозумілій увазі.

IV.

Справді варто би польським пропаґандистам раз рішитися на котру ногу стати, і то не тільки в тій суперечности, яку влучно підхопив анґлійсько-російський журналіст. Та здавалось би, вони не зважають на опінію світу, на Союз Народів, вони, мовляв, „під напором“ опінії ні Союзу не уступлять: ми всі наслухалися і начиталися цього доволі. Ну, добре: не зважають, то не зважають, але в такому разі чому видають такі поважні засоби на поборювання перед опінією світу бідолашних меншин, передовсім української, чому мобілізують сотні агентів, дипльоматів, журналістів, чому видають окремі щоденники в чужих мовах єдино для оброблювання чужої опінії? Невжеж вони не такі то вже й були в глибині своїх душ самопевні і сильні, як вони хотілиб вмовити в широкий, сторонній світ?

Гей, Боже милий! Помиляються, і грубо, наші противники, коли впирають у себе і в нас, що ми буцім-то думаємо здобути автономію, чи волю, через Союз Народів, через Женеву, через Льондон, чи світову опінію. Ні, нема ні одного в світі українця, ні в краю, ні на еміґрації, який робив би собі найменшу ілюзію на цій точці. Ні, всі ми знаємо, що Союз Народів не має армії, яка наступилаб на якусь державу і присилувалаб її уряд виконати своє зобовязання; знаємо, що за нас ніхто не піде війною на Річпосполиту — ні Женева, ні Льондон, ні Берлін; знаємо також — і кожний день нам це наглядно потверджує — що досвіди і пригоди, які приключилися колись із Хмельницьким, з Катериною II-ою, з Паскевичем, сплили по політичній психольогії наших противників наче вода. А коли проте, знаючи все те, ми таки ідемо з нашою справедливою справою перед трибунал світу, перед Женеву, Льондон, Рим і Париж; коли супокійно приймаємо до відома самопевні заяви противника про те, що він „не уступить перед напором“ світової опінії і Союзу Народів; коли на згідні наклепи ми відповідаємо холодним здвигненням плечей, — то робимо все те з мотивів зовсім інакших, ніж собі уявляють і нам підсувають наші переможці з 1919—23 років.

З яких саме мотивів? З яких рахунків? На підставі яких політичних і історичних досвідів?

Ми моглиб самі спробувати дати формулу наших зусиль, та припадок саме сьогодні кинув нам перед очі таку пречисту, як годі краще, формулу зрівнання реальної історичної й політичної вартости світової опінії. Тільки що вийшла друком обємиста, майже 600 сторін, прекрасна моноґрафія Бенвіля про Наполеона*). Читаємо її з напруженою цікавістю, і на сторінці 377-ій раптом попадаємо на два речення, які зараз наведемо. Наполеон є на шпилі своєї потуги: за ним Австерліц, і Тільзит, і Ваґрам, цар Олександер побитий, Габсбурґи принижені, Прусія потоптана; він пацифікує Еспанію, пацифікує папську державу, замикає до вязниці всякого, хто протестує проти насильства, проти анексій, нарешті й папу увязнює. Фізичного опору поставити йому не може ніхто. Тільки опінія світу є проти нього. Тільки віруючі католики потихо називають його антихристом. Та Наполеон не зважає на все те і він перед опінією не подається.

„...Все те — викладає Бенвіль — не матиме ніякого значіння так довго, поки фортуна йому вірна. Та воно буде одним з елементів катастрофи, коли прийдуть великі невдачі“.

С. Залісський.

*) Jacques Bainville, Napoleon, Ed. Favard, Paris, 1931

—o—

Свята 1. листопаду.

РАВА РУСЬКА.

Равське громадянство відсвяткувало гідно листопадове свято. Дня 1. XI. в год. 5. попол. відправив місцевий парох о. А. Твердохліб і сотрудник о. Лещук торжественну панахиду за поляглих. У панахиді взяла греміяльну участь українська інтеліґенція, як також і місцеве міщанство. Співав місцевий хор. Вечором відбулися святочні сходини, які отворив відповідною промовою лікар д-р Р. Гоцький.

—o—

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З 18. ЛИСТОПАДУ 1931.

Е. КРАН.

Шляхами мистецької еволюції кіна.

Е. Деславові присвячує — автор.

Перші кроки.

Коли німі тіни промовили з екрану устами меґафонів, до темно схованих за його полотном, з цією хвилиною розпочалася нова доба в історії кіна. Досі воно лише гляділо на світ зіницею сочки; від тоді стало також ловити його відгуки та записувати їх голкою на пластинці, або фільмувати на плівці разом з картиною способом переміни тонової хвилі на світляну у т. зв. фотоелектричній клітині.

Звук значно побільшив мистецькі компетенції кіна, поширив його межі далеко поза оптичну царину, до звісних уже німій фільмі способів мистецької експресії прийшли нові, які ще досі не дочекалися відповідного оформлення та теоретичного обоснування. Доки ще звуковик находиться в стадії кристалізації, годі здогадам поручати його майбутнє. Прикмети й хиби тонфільми щойно тоді стануть нам ясні, коли пізнаємо минуле кіна та приглянемося його артистичним здобуткам за 30 літ його німоти.

Десята Муза булаб найстаршою громадянкою Парнасу, якби не технічні перепони, які неімовірно опізнили момент її народин. Щойно 1895 р. (рік винаходу кіноапарату!) людина придумала їй відповідну апаратуру, коли вже знала тайну фотографічної емульсії, целюльоїдної плівки та анастиґматичного обективу*). Аж годі могла вона обявитися нам на екрані, поза яким істнувала від перших хвилин „прабуття“. Аджеж увесь світ це одно всекіно; мікрокосмос і макрокосмос кишать його життям-сонця, що невтомно пробігають далекими шляхами етеру, електрони, що кружляють у кожній пилині атому, краплина, яка розбивається об скалу — це кіно. Танок осінніх листочків, гонених вітром, вогняний віддих вулькану, юрба червоних тілець крови, що блукають по довгих тунелях бючок — це теж кіно. Воно — чудове, прегарне — і як нужденними виглядають при цьому Божому Кіні всі американські Бен-Гури, міліон разів гірші, хоч іноді коштують міліони...

Вже давно людина запримітила істнування цього пракіна, що її зовні окружало, завсіди й скрізь жило — і прочула народини нового мистецтва, яке щойно 1895 р. прийняло молодечу форму сучасної фільми. Відвічне — щойно тоді прийшло на світ у своєму бідному Вифлеємі — „Каварні Капуцинів“ у Парижі. (Там уперше брати Люмієри задемонстрували свій винахід).

Через недостачу технічного приладдя-апаратури, кіно було довго не впійманим для людини. Коли напр. маляр міг без більших труднощів винайти собі кисть та краски, коли поет заволодівши словом міг навіть не ждати на винахід письма, яке заступив устною традицією — тоді одиноке кіно мусіло довго й терпеливо чекати на 1895 рік.

Одначе туга за Мистецтвом Руху була така сильна, що приневолила людину займити його чимось другим: так повстала в Китаю популярна „Гра тіней“. Звідти й коротка згадка в одного з римських акторів про якийсь дотепний кіноапарат — не згадуючи вже про пантоміну. Крім цього нераз контрабандною дорогою впроваджували кіновий елемент до інших мистецтв; і так кіно, бездомна Муза, яка ще не мала своєї палати з проектором і екраном, у довгому скитанні через століття знаходила нераз добрий захист під стріхою інших мистецтв; література, чи малярство радо отвирали свої двері, коли до них застукала заблукана богиня. Гостив її в себе Мікельанджельо, коли на стелі Сикстинської Каплиці малював свого Деміюрґа — бога руху й гону: неначе у моментальній кінознимці схопив його в чудовому перспективічному скороті, з одягом розвіяним подувом лету. Ґеній цього артиста збагнув кінематоґрафічність шістьох днів творення світа.

1895 рік остаточно вирішив технічне питання. Серед галасу акритичних ентузіястів та фарисейського зойку доморослих катонів кіно рушило вперед по тернистій стежці еволюції. Настали важкі хвилини трудної праці на два фронти: треба було промощувати собі власні шляхи, щоби зійти з очей театрові й літературі, що в них кіно продармувало декілька перших літ, живучи на їх ласкавому хлібі. А рівночасно треба було боротися з крикливими моралістами, які молодій Музі нишком причіплювали чортового хвоста, щоби мати притоку пришкварити її на кострі.

Перша доба, це роки 1895—1915, доба немовляча. Театральні актори грають на театральній сцені з полотняними декораціями. Тому, що тоді фільмували в ателіє ошклених, мов оранжерії, залюбки при звичайному денному світлі, тому й кіно тої доби не знає ще нічо про світлотінь та її прикмети: дає картини з рівномірним переднім освітленням, вилинялі плоскі, без ніякої глибинної перспективи.

З огляду на зміст та композицію спочатку це „кіно“ із справжнім кіном не має нічого спільного. Десята Муза, яка колись на Мікельанджелівських фресках зуміла витиснути своє тавро, тепер, коли вже винайдено кіноапарат, неначе сама в собі загубилася. Почавши від перших Люмієрових фільм більш, як десяток літ... нема фільми, хоча продукція, передусім французька, повною пригорщею засипувала екраники різних „ілюзіонів“. Не було кіна, був лише фільмовий театр з додатком літератури, отже й не диво, що тодішне кіно називали байстрюком цих родичів. Замість кіна мали ми літературні, іноді тільки „літературні“ тексти в сполуці з паралельною образовою ілюстрацією: перед кожною картиною поясняючий напис. З цій незручній словно-образовій переплутанці, бо осередок тяжести спочивав на літературі, воно акцію розвивало й посувало вперед слово; воно держало керму фільми, а образ, душа справжнього кіна, плентався за ним як раб, як поглядова ілюстрація до тексту. Численні написи при відносно короткому метражі фільм вражали тоді так само, як мрячність знимок та блимання; це були дві „зовнішні“, технічні недостачі давнього кіна

(Продовження буде.)

*) Кілька літ скорше (1889) д-р Рудольф обчислив теоретично перший анастиґматичний обектив; незабаром фірма С. Цайс в Єні його сконфіскувала й випустила в продаж під назвою „Протар“

Протоєр. Табінський про свій перехід на унію.

(Лист до православних братів-українців.)

Преса вже подала вістку, що я зголосився під канонічну юрисдикцію Апостольської Столиці в Римі та вівверто заявив, що стаю в рядах прихильників церковного поєднання Сходу з Заходом. Дати і головні факти цієї події подані пресою цілком точно. 19. жовтня ц. р. варшавський митрополит Денис, підчас свого побуту в Почаїві на Волині, призначив мене на посаду настоятеля Острізького собору і наказав негайно виїхати до Острога. У відповідь на це розпорядження я повідомив митрополита Дениса листом од 20. жовтня, що віддаю себе під юрисдикцію Престола Св. Ап. Петра, а тому призначення до Острога не можу приняти.

Що цей крок значить і чим його викликали? Щоб зрозуміти його причини, треба звязати його з сучасним станом Православної Церкви, з ідеольогією церковного поєднання та з моїми внутрішніми переживаннями. Я зробив те, що мусів зробити згідно з голосом свого сумління, те, що мусить зробити кожний православний християнин, коли для нього Церква більше, ніж порожня формальність і старовинний забобон; що нарешті мусить зробити кожний українець, коли для нього релігія ще не стала „опієм для народа", гешефтом або казаном, з якого можна смачно поживитися.

Мій крок датується від 20. жовтня ц. р. і він стоїть у хронольогічному звязку з призначенням мене настоятелем Острізького собору. До цього часу я не брав участи в московській церковній роботі в Польщі: Від 1923 р. я працював незмінно на ниві релігійно-моральної освіти, як учитель релігії, як ректор духовної семинарії, а від середини 1930 р., після звільнення ректури, перебував 1 і пів року у стані примусового спочинку. Остріг поставив передо мною питання категорично: чи піти по тому шляху, по якому нині Православну Церкву в Польщі ведуть московські зверхники, заявити свою солідарність з ними та на своє сумління взяти перед історією відповідальність за участь в їхній роботі, чи почати працю над оздоровленням православно-церковного діла, згідно зі словами 118 псальми: „Час працювати для Господа, бо зінащо обернули закон Твій". Митрополит Денис імовірно надіявся, що звільнення з ректури, півторарічне перебування без посади і без матеріяльного забезпечення зломлять в мені всяку ідеольогію і примусять дивитися на життя з практичного боку. Але голос сумління, православне переконання та свідомість нинішнього стану річей вказали мені приступити до реальної праці над оздоровленням церковних відносин серед мого українського народу. Я зголосився під покров Апостольської Столиці не тільки тому, щоб мати Високого Патрона проти безоглядно ворожої опозиції, а головним чином на те, щоби моя праця була будуючою в ширшому значінні слова; щоби опиралась на засаді віднови тисячелітньої церковної єдности християн та на світліших традиціях Православія. Я пішов тим шляхом, яким ішли Св. Отці і Вселенські Учителі: Атанас і Кирило Олександрійські, Іван Золотоустий, Флавіян і Ігнатій Костянтинопольські та інші, які в боротьбі за Православну віру та православний порядок життя на Сході опиралися на Апостольський Престол у Римі.

Шоби зрозуміти рішучість мого кроку, треба звернути увагу на оточення, в якому я перебував 5 останніх років, тобто, починаючи від мого оселення в 1927 р. в Кремянці під боком архієрейського дому та в сусідстві з дух. консисторією. Я ніколи не ідеалізував життя, але не сподівався побачити, скільки під чернечою мантією та архієрейською митрою може скриватися злости, ненависти, зависти і пороку; як одночасно можна, закотивши очі виголошувати з побожною інтонацією: „Призри з небесе, Боже, і віждь", а практично в своїй поведінці не боятися Божого суду і людського осуду... „Вони" — чув я від одного черця-простака, — „нам кажуть іти до неба, а самі беруть лише землю". І в правдивости цих слів я переконався глибше, ніж це було доступне звичайному черцеві...

Я дуже люблю Службу Божу, через яку спливають на душу почування й переживання, невідомі для землі та її інтересів, але після звільнення з ректорської посади, як священик без парохії, я не мав цієї втіхи інакше, як за архієрейським богослуженням. Та всі світлі й побожні переживання, якими підчас Служби Божої жила душа, розвіювалися та замінювалися на інші, коли я мусів після Служби Божої за традиційним сніданком в епископа слухати цинічних теревенів про українців і українізацію, про католицтво й унію, про Папу і епископа Чарнецького... Скромне опонування або спроба висвітлити фактичну сторону справи звичайно ще більше підливали оливи до вогню і лише виказували, яке велике провалля істнує поміж українським та московським поглядом.

А приниження, яке бачимо в цій атмосфері сивих протоєреїв, священиків з наперсними хрестами, навіть членів консисторії, хіба не може впливати пригноблююче на кожного, в чий душі є пошана до Церкви та її слуг? Я нераз бачив, як з підлестною ласкавістю віталися видатніші церковні достойники Волині та по приятельськи розмовляли з архієрейськими келейниками. І не тому, щоби вважали себе за демократів: вони лише боялися архієрейських слуг, від котрих залежить приняття і часом полагода справи. Московські владики оточили себе китайським муром від духовенства, особливо сільського, і останнє вважає для себе за велику ласку добитися в них авдієнції в справі службовій. А щож казати про інших пасербів „духовного звання", — убогих проскурниць, сиріт і т. п.? Можливо, що багато духовенства дивиться на подібний стан як на нормальний, бо в ньому воно виросло, іншого не бачило та уявити собі не може; але теж безперечно, що багато є таких, які все це розуміють, жахливу ненормальність свого положення відчувають і терплять, бо іншого виходу покищо не знаходять.

Теперішня московська православна ієрархія в Польщі, теоретично відкидаючи догму папства, на практиці поводить себе з більшою певністю своєї безмежної непомильности і непогрішности, ніж папа. „Над вами — казав у моїй присутности митрополит Денис старенькому протоєреєві — только я и Господь Бог". Вдумайтеся в це признання. Як у ньому яскраво виражена ідеольогія безмежного автократизму. Горе всім тим особам, на яких паде підозріння, що вони для цієї ідеольогії небезпечні: з ними боряться безоглядно й всякими способами... А якими методами стараються побороти ненависну для теперішньої архієрейської московської автократії унійну акцію, це добре відоме з „Воскреснаго Чтенія", „Слова", місіонерських промов та поведінки консисторії.

Ось та атмосфера, яка мене оточувала, яка змушувала шукати виходу і ставила питання про нього рішуче.

Протоєрей **Петро Табінський.**

9. листопаду 1931 р.
М. Кремянець
Богоявленський монастир.

(Докінчення буде.)

З манджурського боєвища.

ПЕКІН, 15. XI. ПАТ. Генерал Маа-шан-шен відкинув японський ультімат, що домагається стягнення китайських військ на північ від східно-китайської залізниці, виходячи із заложення, що виконання цього домагання суперечне з китайськими інтересами. Маа повідомляє, що японські війська виконали два наступи в днях 13. і 14. ц. м. Китайські війська з причини своєї меншої чисельности відступили в північному напрямі.

МУКДЕН, 15. XI. ПАТ. Японська кавалерія, піхота, артилерія і летунська ескадра взяли участь у вчорашньому бою над рікою Нoнi. Цей бій розпочали японці, щоб устерегтися від китайської кавалерії, й відперли її в північно-східному напрямі, причім заняли місцевість Чіян-Куан-ті.

ПЕКІН, 16. XI. Ген. Маа-шан-шен повідомляє, що японський генерал Гоні вислав до нього письмо, з якого виходить, що японці задумують посуватися не тільки на Ангахі, але й на Ціцікар. Гоні домагається відповіди ще того самого дня.

Проти і за Японією.

ПАРИЖ, 16. XI. ПАТ. Сьогодні минає речинець, визначений для Японії Радою Союзу Народів на евакуацію частини Манджурії, занятої японськими військами. В міродатних колах зазначують, що ситуація дуже поважна і світова публична опінія перенята не тільки японсько-китайським конфліктом, але конфліктом, який може вибухнути між Японією і Союзом Народів. Дві тези протиставляться собі. Одна каже, що Японія, займаючи Манджурію, нарушила зобовязання, які прийняла на себе, приступаючи до пакту Союзу Народів і підписуючи пакт Бріяна-Кельоґа. І тому інші члени Союзу Народів повинні відповідно зареагувати проти поведення Японії, а саме відкликуючи дипльоматичних представників, установляючи економічну бльокаду, а навіть виповідаючи війну. На основі другої тези, до вчинків Японії не можна ставитися дуже поважно з огляду на внутрішні безладдя в Китаю та недостачу авторитативного уряду. Тому збройні виступи Японії не є зовсім війною, але чимсь у роді поліційної операції на великі розміри а окупуючи Манджурію, Японія сповняє цивілізаційний акт.

Голоси в справі японсько-китайського конфлікту.

ПАРИЖ, 16. XI. ПАТ. Преса занята майже виключно китайсько-японським конфліктом. Думки поділені. Одні часописи стають в обороні Китаю, інші боронять Японію. Всі держави, що мають інтереси в Китаю і на Далекому Сході — пише „Ордр" — повинні бажати успіху Японії, особливо Франція. „Ля Репюблік" заявляє: Всі війни повстали з того, що все найшлися такі, що уважали їх необхідними. Побачимо, чи ті, що дискретно підтримують Японію, відважаться перейти отверто від приватної підтримки до публичної. „Ля Вольонте" пише теж рішучо: Якби навіть Японія мала проти Китаю найповажніші заміти, то не мала права окупувати китайську територію, не відкликавшися наперед до Союзу Народів.

Вибори в Перемищині.

Масові віча й наради в 48. виб. окрузі Перемишль, Добромиль, Сянік, Коросно і Березів.

Як свідчать віча, населення Перемищини надавичайно зацікавлене недалекими новими виборами до сойму. Рішаючий вплив на настрої виборів супроти листи ББ має теперішня *господарсько-політична дійсність, яку кожний селянин порівнює з обіцянками, які йому робили кандидати та їхні агітатори.* Туди й належала: і поправа доріг і будова мостів, полекші у податках, підвишка цін збіжа і госп. продуктів, зменшення безробіття, зворот воєнного відшкодування, зменшення адміністраційних кар і т. д. *З участю послів і сенаторів Української Парляментарної Репрезентації відбулися досі такі віча в перемиській окрузі:*

28. X. 1931. в селі Стібець, пов. Перемишль, районове віче, на якому було присутніх понад 1200 осіб. Промовляли: д-р В. Загайкевич, О. Сенечко і П. Ґенґало.

28. X. ц. р. районове віче в Нижанковичах, на якому було заступлених понад 20 сіл. Промовляли д-р Загайкевич, д-р Рибак, д-р Карпяк і О. Сенечко.

1. XI. ц. р. районове віче в Мацьковичах, на якім було присутніх понад 500 людей. Промовляли посли Сергій Хруцький і д-р С. Біляк.

1. XI. ц. р. в Торках, районове віче, на якому було присутніх понад 600 люда. Промовляли: адв. д-р. Степан Навроцький і Павло Гижий.

1. XI. ц. р. в Княжичах, п. Перемишль, районове віче, на якому було присутніх понад 400 люда. Промовляли: посол Гринь Тершаковець і д-р Вол. Блюй.

1. XI. ц. р. районове віче в Хідновичах, на якім було присутніх понад 700 осіб. Промовляли: посол д-р Ст. Біляк і О. Сенечко.

1. XI. районове віче в Міжиниці п. Перемишль, на яке прибули численні виборці з доокочних сіл. Слід згадати, що це віче було скликане на год. 12. в пол., але тому, що призначені референти переводили в тому самому дні віче в Хідновичах, зібрані громадяни ждали 4 години на приїзд делеґатів, що свідчить про велике заінтересування виборами і високу громадянську здисциплінованість.

1. XI. відбулося віче у Вільшанах п. Перемишль, куди прийшли люди навіть з далеких гірських сіл, на якому промовляли посол Ст. Кузик і П. Ґенґало.

1. XI. у Ковечі п. С. районове віче, на якому

були заступлені всі дооколичні села. Промовляли: д-р В. Загайкевич і О. Дунай.

1. XI. ц. р. у Тріячицях районове віче, на якім було присутніх кількасот людей. Промовляли посол Чукур і канд. адв. мр. Ол. Чубинський.

7. XI. ц. р. у Пикуличах, п. Перемишль, на якому промовляли посол Тершаковець, посол Чукур, О. Сенечко і мр. Осип Кебуз.

8. XI. ц. р. районове віче в Нановій п. Добромиль, на якому були заступлені дооколичні гірські села. Промовляли сенаторка Кисілевська і Дмитро Глухий.

8. XI. ц. р. в Арламові в 12. год. в полудне. Промовляли посол Яворський і п. Юрій Копистянський.

8. XI. в Квасиничі п. Добромиль, (в 3. год. попол.) Промовляли посол Яворський і канд. нот. Ю. Копистянський.

8. XI. ц. р. в Миговій п. Добромиль, віче в год. 6-ій веч. Промовляли посол Яворський і п. Ю. Копистянський.

8. XI. ц. р. в Бориславці, п. Добромиль, районове віче, на якім було заступлених багато гірських сіл. Промовляли посол Кузик і д-р Степан Чорняк.

8. XI. ц. р. в Коростеньку замовлене було віче зпершу на год. 1. в полудне. Це віче не могло в тій годині відбутися тому, що постава державних лісничих зі Старяви і Коростенка, яких не знати яка влада прислала на віче, не давала запоруки, що віче спокійно відбудеться, і делегат старости з Добромиля це віче зараз на початку розвязав. Не вважаючи на те, виборці не розійшлися і віче відбулося в 4. год. веч. Цим разом не вдалося згаданим людцям віча розбити. На вічу було присутніх понад 1000 громадян. Промовляли посол З. Пеленський і О. Сенечко.

8. XI. ц. р. у Старяві п. Добромиль відбулося віче, на якому було присутніх понад 500 осіб. Промовляли посол Чукур і канд. адв. мр. Іван Дицьо.

8. XI. ц. р. віче в Посаді Новоміській пов. Добромиль, на якому промовляли посол Г. Тершаковець і Гриць Волошин, але в половині промови посла Тершаківця влада віче розвязала.

8. XI. в Губичах, пов. Добромиль віче (в 1. год. попол.); промовляли д-р В. Загайкевич і Адольф Курчак.

8. XI. ц. р. в Ляцьку пов. Добромиль, віче, на якому промовляли також д-р В. Загайкевич і п. А. Курчак.

8. XI. ц. р. в Бозевичах, пов. Добромиль, районове віче, на якому промовляв пос. Хруцький.

8. XI. ц. р. віче в Негрибці, пов. Перемишль, на якому було присутніх понад 400 осіб. Промовляли посол Пеленський, пос. Чукур і О. Сенечко.

9. XI. повітове віче в Добромилі, на якому було присутніх понад 1500 осіб. Промовляли сенаторка Кисілевська, посол Хруцький і д-р В. Загайкевич.

Впродовж останнього тижня відбулося дальших ок. 30-ти віч, з яких подамо звіт пізніше.

На всіх тих вічах рішено одноголосно голосувати за листою ч. 11, бо лише свої люди можуть як слід зрозуміти потреби і болі рідного народу та боронити його права.

При цій нагоді варта згадати один „інцидент“, характеристичний для виборчої боротьби вившнього часу. І так дня 13. ц. м. під покришкою інвалідських зборів, на які прийшли всі інваліди з повіту до Перемишля, відбулося віче „одинки“. На тому вічу наш громадянин, один господар з поблизького села, розкинув на салі відозви і „нумерки“ листи ч. 11., які зібрані інваліди, здебільша наші люди, з захопленням розхопили. Тоді делегат староства п. Прусак і інші побили його по лиці!...

—o—

Японці диктують.

ТОКІО 16. XI. ПАТ. Агенція Райтера повідомляє, що переговори, які наслідком інструкції міністра війни мають розпочатися між командою японських військ і китайським генералом Маа-Чун-Шеном, будуть торкатися чотирьох точок: 1) Маа-Чун-Шен має вивести війська, зібрані навколо Ціцікару та Анґанку на попередні позиції, полишаючи в Ціцікарі тільки невелику залогу. 2) Ніякі військові відділи не можуть оставатись на південь від східно-китайської залізниці. 3) Залізнича лінія Танен-Анґанкі буде адміністрована нормальною управою, а китайські війська не мають права мішатись до цієї адміністрації, інакше Японія мати-ме вільну руку в розпорядках, які буде уважати відповідними. 4) Всі наведені умовини мають бути виконані до дня 25. листопаду ц. р.

—o—

В справі границь Іраку.

ЖЕНЕВА 16. XI. ПАТ. Уряди французький та англійський звернулися спільно до Союзу Народів у справі границі між Сирією й Іраком. Вони домагаються вписання цієї справи на денний порядок нарад теперішньої сесії, обовязуючись приняти рішення Союзу Народів за остаточне полішення справи.

Нова перемога гітлерівців.

БЕРЛІН, 16. XI. ПАТ. Вчора були вибори до краевого сойму Гесії. Вибори попередила горяча передвиборча кампанія, до якої стануло 13 партій, мобілізуючи найкращих своїх промовців. Найвизначніші парляментаристи й політики з канцлером Брінінгом взяли участь в цій кампанії. Гітлерівці осягнули величезний успіх, здобувши коло 100 проц. відданих голосів. В деяких округах вони потроїли число голосів у порівнанні з виборами до райхстагу. Найбільші втрати потерпіли міщанські партії. Соціял-демократія втратила коло 20 проц. голосів в користь комуністів. Від 1927 р. правила краєм партія ваймарської коаліції, т. зн. соціял-демократи, центр і демократія.

—o—

Передвоєнні життєві поліси

і їх вальоризація.

Девалюація (частинне або цілковите обезцінення валют) спричинила не лише втрати вкладного гроша й ощадностей, зложених в касах банків, але також обезцінення ріжних цінних паперів, до яких між іншими належать життєві поліси.

Нанесені через це втрати управненим власникам цих паперів підкопали загально їх довіря до всяких ощадностей, а з окрема до ощадностей у формі життєвих забезпечень, які мають запевнити спокійну старість забезпеченому чи майбутність його найближчим.

Здавалося, що удар, який нанесла девалюація товариствам забезпек, погребає їх на все і ніяка сила не зможе привернути їм значіння, яке вони мали перед війною. Та сталося зовсім щось інше. Мімнародня конвенція, що відбулася в 1923 р., признала товариствам забезпек право заключувати забезпеченеві умовини у довільній валюті, золоті і т. п., а тимсамим знесла примус придержуватися виключно валюти даної держави, та поставила на більш ліберальну базу льокату т. зв. резерв. Наслідки цього були такі, що ідея життєвих забезпек закорінилася ще глибше й поширилася на всі верстви громадянства. Очевидно, це сталося передовсім в економічно вищих народів, як американців, англійців, німців і т. п.

Постанови згаданої конвенції мають на меті запобігти втратам забезпечених на випадок евентуального обезцінення гроша на будуче, а то тим більше, що забезпечений може кожночасно змінити теж і валюту, яку вибрав при заключенню забезпеки, себто на яку звучить його поліса.

Для повного зреґабілітування товариств забезпек треба було ще бодай частинно вирівняти втрати, які потерпіли забезпечені перед війною через девалюацію. Цьому лихові має зарадити **вальоризація,** себто привернення — бодай частинне — вартости забезпеченевих поліс.

Це справа не легка і досить складна, тим більше, що устійнення висоти відшкодування залежить від державних чинників.

Краєві товариства забезпек.

При полісах так званих краєвих товариств забезпек, себто тих товариств, яких головна управа (дирекція) має свій осідок у межах даної держави, провірюють дотичні урядові чинники фінансовий стан даного товариства і на підставі докладних обчислень усталюють для нього так званий вальоризаційний співчинник. Це є мірником для перечислення сум, які треба би виплатити за звальоризовані поліси.

До цього часу такого співчинника не устален для ніякого краєвого товариства в Польщі і тому ці товариства покищо не можуть переводити вальоризації своїх поліс. Коли це станеться, сьогодні важко передбачити. Вирішення цієї справи буде подане до прилюдного відома.

Що торкається вальоризації поліс закордонних товариств забезпек, себто товариств, яких головна управа має свій осідок поза межами Польщі, то цю справу нормує уряд при помочі т. зв. забезпеченевих умовин. Не маючи можности провірити фінансовий стан цих товариств намагається держава, за ціну концесій для цих товариств, виєднати для своїх громадян якнайвищий відсоток, чи якнайвищу суму — титулом вальоризації.

До розпаду Австрії працювали серед нашого громадянства головно три групи чужих товариств забезпечень: італійські, німецькі й австрійські (ці останні для нас стали щойно після війни закордонними). З кожною із згаданих груп польський уряд уже заключив відповідні вальоризаційні умови, які представляються в загальних рисах ось як:

Італійські товариства забезпек.

Італійські товариства забезпек були перші, з якими заключено вальоризаційну умову, яку вже ратифіковано й оголошено у держ. вістнику законів (Дз. Р. П. ч. 77, поз. 439. з дня 3. серпня 1926 р.). Ця умовина взяла під увагу головно поліси, виставлені перед 1. січня 1919 р., а за вихідну точку до вальоризації прийнято день 31. грудня 1919 року. Перечислення вальоризаційних сум відбувається в цей спосіб, що за одну австрійську корону виплачується 15 сот., за 1 польську марку 10 сот., за німецьку марку 17.60 сот., а за 1 російський рубель 38.10 сот.

Забезпеки, заключені після 1. січня 1919 р., перечислюється на польські золоті по слідуючому курсі: 1 золотий — 1,800.000 марок п., 2,570.000 — австр. корон або 830.000 — російських рублів. Титулом вальоризації виплачується від цих забезпек 1 проц. суми всіх вплачених перед 1. I. 1923 р. премійних рат, перечислених на золоті по пересічнім курсі, на основі наведеної у згаданім законі окремої табелі.

Забезпеки, заключені після 1. I. 1923 р., не підлягають вальоризації, лише можуть бути продовжені.

Забезпеки, заключені в інших валютах, або заключені з застереженням виплати в золоті будуть виплачені відповідно до умов, себто в сумі і валюті усталеній в умові.

Докладніші дані про ці постанови найде читач у вище наведенім законі ч. 77. з 1926 р.

Австрійські товариства.

Австрійські товариства заключили подібну умову як італійські. Вони зобовязалися також виплачувати по 15 проц. титулом вальоризації, а т-во „Фенікс“ і „Анкер“ („Якір“) по 20 проц. Цю умову досі ще не ратифіковано і тому австрійські товариства покищо не вальоризують своїх поліс. Ратифікація згаданої умови буде оголошена в свому часі у вістнику законів.

Німецькі товариства.

Вальоризаційна умова німецьких товариств є дещо іншою від умови італійських чи австрійських товариств. Підчас коли ліквідація поліс цих останніх товариств відбувається безпосередньо між управненими посідачами і товариствами, то вальоризація поліс німецьких товариств забезпечень передбачує посередництво Державного Уряду Контролі забезпек у Варшаві.

Згадана умова, яку оголошено у вістнику законів (ч. 19, поз. 106 з дня 7. березня 1931 р.) ділить поліси німецьких товариств на 2 групи, а саме: 1) виготовлені на німецькі марки („Райхс-дойтше Марк“) перед 14. лютого 1924 року і 2) поліси, виготовлені на польські марки, ноти Кріса („Kriesnote“), російські рублі й австрійські корони.

Вальоризацію цих груп унормовано в слідуючий спосіб:

Поліси, які належать до першої групи, будуть вальоризовані безпосередньо німецькими товариствами забезпек перед днем 31. грудня 1932 р., а зголошення цих поліс до вальоризації треба перевести через Державний Уряд Контролі Забезпек у Варшаві в спосіб, який оголошено в останньому часі в нашій пресі. Поліс того рода є в нашому громадянстві дуже мало. Зате у руках наших громадян є богато поліс товариств наведених під 2), а саме головно поліс товариств „Вікторія“ і „Нордштерн“. На вальоризацію поліс тої групи польський уряд має одержати найдальше до дня 2. січня 1932 р. від німецьких товариств 900.000 нім. марок і 426.00 польських зол., і ці суми розділити між управнених власників поліс. Виплата вальоризаційних сум має слідувати в пізнішому часі, у спосіб намічений в розпорядженню Президента Р. П. з дня 15. квітня 1931 р. (Дз. Р. П. ч. 33 поз. 235).

Реєстрацію цих поліс накаже міністр скарбу оповіщенням у „Моніторі Польськім“, при чому буде визначений відповідний речинець до зголошень, який не може бути коротший як 6 місяців.

Тим, які хотіли би докладніше пізнати переведення вальоризації поліс німецьких товариств забезпечень, подаємо до відома, що цю справу нормують слідуючі закони і розпорядження: вальоризаційний закон Німецької Републики з дня 16. липня 1925 р., виконавчий розпорядок до цього закону з дня 19. II. 1925 р., польсько-німецька вальоризаційна умова з 1928 р., оголошена в Дз. Р. П. ч. 19. поз. 106 з дня 7. III. 1931 р., та виконавчий розпорядок з дня 15. IV. 1931, оголошений в Дз. Р. П. ч. 33 поз. 235, вкінці вияснення у справі виплати вальоризаційних грошей, оголошене в урядовім деннику мін. скарбу ч. 15, стор. 8

—o—

Гітлерівці б'ються з комуністами.

БЕРЛІН 16. XI. ПАТ. Бійки між гітлерівцями і комуністами або райхсбанерівцями повторяються безнастанно в ріжних сторонах Німеччини. В Дармштадті двох гітлерівців поранено ножами, а одного пострілено. В надренській місцевости Остенгайм ранено 10 людей. У Вірцбурзі між групою комуністів і кількома студентами, що мали гітлерівські відзнаки, вивязалася бійка, причому один з гітлерівців убив комуніста вистрілом з револьверу.

——о——

Німецько-большовицькі переговори.

БЕРЛІН, 16. XI. ПАТ. Нині почалися під проводом міністра господарства д-р Вармбольда німецько-большовицькі господарські переговори. На нинішньому засіданні вибрали три комісії, які радитимуть: 1) у справі скріплення експорту промислових продуктів до СРСР, 2) у справі експорту рільних продуктів, 3) у справі тариф, як птиві, залізничі та пристаневі.

І цього року знову з нагоди місяця листопаду ніхто не зголоситься у Вас по даток на інвалідів Української Галицької Армії. Не забудьте, що в імя нашого майбутнього не зважаючи на найбільш несприятливі умовини, громадянство мусить дати матеріяльну забезпеку своїм інвалідам!

ОСТАННІ ВІСТИ

ПЕРЕКЛАД БІБЛІЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ.

ВАРШАВА, 16. XI. ПАТ. 14. XI. під проводом митр. Діонізія відбулося інавгураційне засідання комісії, покликаної для перекладу Біблії на українську мову. Комісія ця утворена при Українськім Науковім Інституті в Варшаві.

ПРОТИЖИДІВСЬКІ ЕКСЦЕСИ.

У Ловічі після віча в салі „Сокола" пішли демонстранти походом до жид. дільниці. Вибили шиби в крамницях, здемолювали двері та сплюндрували кілька жидівських крамниць. Є кілька жидів ранених. Щойно поліція та військо зробили кінець ексцесам.

Чому здержано видавання „Дзенніка Віленського".

Суд окружний у Вильні ухвалив засуспендувати видавництво „Дзеннік Віленські" тому, що подавав нераз уже фальшиві вісти в справі діяльности уряду задля викликування неспокою а також зневажував поодинокі особи, не виключаючи таких, як ректор університету та за статтю „Санація й комуністи", з якої недвозначно виходить, буцімто теперішня система уряду в Польщі приготовляє в Польщі комуністичний устрій.

Прогнали зі школи за ексцеси.

ВАРШАВА, 16. XI. ПАТ. На дверях вищої школи будови машин ім. Вавельберга вивісили ухвалу ради тієї школи, якою прогнано двох учеників тієї школи за участь у протижид. ексцесах.

МИНАЄ РЕЧИНЕЦЬ ДЛЯ ЕВАКУАЦІЇ МАНДЖУРІЇ.

ПАРИЖ, 16. XI. ПАТ. Нині минає речинець визначений Японії Радою С. Н. підчас останньої сесії для евакуації Манджурії. Вміродатних колах зазначують, що положення дуже поважне. Світова гр. думка зацікавлена не лише японсько-китайським конфліктом, а й конфліктом, до якого може прийти цього тижня між Японією та Союзом Народів. Є дві тези: одна, що Японія займаючи Манджурію, нарушила зобовязання, яке взяла на себе, приступаючи до пакту Союзу Народів, тому інші члени Союзу повинні поробити зарядження проти Японії, як напр. відкликати дипл. представників, зблькувати її економічно, а навіть і виповісти війну. Друга теза каже, що вчинок Японії годі брати занадто поважно, тому, що в Китаю є домашні війни та нема авторитативного уряду. Тому збройний виступ Японії не є зовсім війною, а чимсь у роді поліційної операції на широку скалю та що Японія окупуючи Манджурію, виконує цивілізаційний обовязок.

ОТВОРЕННЯ СЕСІЇ ЛІГИ НАЦІЙ.

ПАРИЖ, 16. XI. ПАТ. Надзвичайну сесію Ліги Націй отворили нині. Бріян у справі кит.-яп. конфлікту сказав: Дотеперішні факти не відповідають нашим сподіванням. Всеж зінтересовані сторони виявляють бажання співпрацювати при управильненні того поважного конфлікту. Рада Ліги й дальше старатиметься полагодити конфлікт обєктивно та безсторонньо. Американський амб. Давіес не візьме участи в нарадах Ради, всеж його діяльність буде велика.

Берестейський процес.

(19-ий день розправи.)

В понеділок зізнавав **Ж. Гербачевський**, адвокат із Гродна. На вічах посла Дібоа не чув нічого проти уряду, цей посол зазначував лише становище ППС. до потравневих урядів. Пос. Дібоа поборював Білоруську Громаду, тому що там ширився комунізм.

Й. Розенцвайґ, адвокат із Кракова. Прокуратор противиться його заприсяженню, тому, що він відгравав ролю в організуванні краківського конгресу. Адв. Берензон дивується, що хоч стільки людей брало участь у конгресі, то тоді проти них не виступали, тоді можна було й більше людей вивезти до Берестя, а не вивезли, а тепер коли ті люди приходять як свідки, добувають неумотивовані підозріння. Прокуратор іще раз піддержує своє становище тим, що адв. Розенцвайґ організував краківську міліцію.

Після наради трибунал ухвалив не заприсягнути свідка.

Св. Розенцвайґ твердить, що конгрес був спокійний. Нараз двох людей крикнуло: „Йде військо!" Счинилася метушня. Пос. Мастек взивав присутніх, щоби були спокійні, бо ця вістка про військо то провокація. Міліція ППС. не була озброєна. Останніми часами зайшов провокаційний випадок: того, хто хотів впровадити зброю для міліції, усунули, бо ствердили, що то був провокатор. Дальше свідок стверджує, що найбільше конфісковано „Напшуд" після Берестя, конфіскували теж друки та брошури, а навіть чистий папір, напр. брошуру Шумського „Що нам доброго дали потравневі уряди?" Брошура ця мала лише титул, а решта 7 сторінок були незадруковані. І її сконфіскували, бо вважали, що це брошура. (Прокуратор зазначує, що сконфіскували її за обман, бо замість друку дано чисті сторінки). Адв. Гонігвіль просить запротоколувати слова прокуратора.

——о——

НОВИНКИ

— **Стан здоровля Митрополита Андрія.** З найближчого окруження Митрополита Андрія довідуємося, що стан Його здоровля звільна, але систематично поправляється.

— **Утраквістична школа.** На осн. рескрипту мін-ства освіти з дня 27. VII. 1925. ч. 12335/I. у всіх утраквістичних школах мають учити українською мовою рахунків і співу в 3-ох нижчих клясах. Тимчасом в утраквістичній школі в Печеніжині вчать всього по польськи. Наші діти рахують між собою „еден", два „тши", губка у них „гомбка", а українцями називають себе лише тоді, як не чує пан, щоби за те не бив.

— **Кара за тризуб.** Як ми вже згадували, дитина першої кляси Р. Школи в Печеніжині мала на торбинці нашитий тризуб. Поліція, стягнула протокол з її мами Насті Кузенко, бідної вдови, зробила донесення до староства. Староство наказало сейчас тризуб випороти і наложило 50 зол. кари, а опісля знизило кару на 10 зол., або на дві доби вязниці, бо пізнало, що такої високої кари не стягне.

— **Львівська політехніка отворена.** Ректор львівської політехніки в оголошенні повідомляє, що одержав запевнення, що академічна молодь постановила вдержати спокій та не допустити до ексцесів, тому з днем 17. листопаду отвирає наново виклади та вправи. Щоби до політехніки не продісталися небажані чужі елементи, студенти техніки й дальше мусять леґітимуватися при вході. Молодь із чужих шкіл, яка ходить на виклади політехніки, одержить карти вступу.

— **З краєвої хроніки.** Командант поліції вбив у Ківерцях біля Луцька — Івана Грабовського, чоловіка своєї любки, 7-а стрілами з револьверу. — Невідомий чоловік стріляв крізь вікно до мешкання гаєвого К. Сотника в Куткорі, золочівського повіту. — Слідчий суддя в Золочеві допитує парубків про причини стрілянини на весіллі в К. Тимка в Ожидові. — 8. п. м. нічні гості ограбили кооперативу „Будучність" і кілька приватних крамниць у Грималові; виновників поліція досі не викрила. — З тюрми у Грималові випустили на волю В. Варгоцького, що сидів у холодній чотири тижні під замітом авторства летючки, яка вимагала від громади Бупик, щоби зложили для комуністичної партії 50 долярів.

— **Одяг зі скла.** Німецький патентовий уряд признав одній німці патент на виробництво одежі зі скла. Коли лікар запише комусь купіль у проміннях кварцевої лямпи, недужий матиме змогу відбути насвітлення одягненим у скляний одяг. Само собою це скло не випиває ультрафіолетних лучів, що виходять із кварцевої лямпи. Хтось думав би може, що скляним одягом може поранитися, але ці побоювання злишні: скляний одяг матиме гнучкість шовку. Крім цього скляний одяг є добрим ізоляційним матеріялом для тепла.

— **У царстві видумки.** В Парижі закінчилися недавно змагання винахідчиків, улаштовані Лепіном. Нагороди розділені, ціла армія „поетів індустрії" — натхнених винахідчиків розбрилася по світу; перед нею рік приготувань до нового бою, змагань винахідчивої видумки. Ці люди — окреме племя: не сплять у ночі, вдаряють себе по голові; від мрії до розпуки, від нужди до багатства кидає їх химера життя; одного бракує їм: слави. Хто знає імена тих людей, що стають до змагань за творчість духа? Глядач бродить у країні чудес: ось одяг без сліду шиття; зеркало для короткозорих шоферів; столик для недужих, на якому можна грати в карти, писати — лежачи, столик нахилений майже прямовисно й ніщо з нього не впаде; маленька машинка до прання: положите в неї сорочку й за пять хвилин вона чиста й вигладжена; машинка до стрижіння волосся, кожний може обстричи свою голову не заглядаючи до зеркала... Як самому робити обуву; грати на гармонії без підготовки; переробляти старі капелюхи на нові — все це показують вам у царстві видумки. Панянка показує спосіб знищити татуовання без допомоги електрики й хемії; проти неї юнак у купальному одязі відбуває сонішну купіль на Рів'єрі: сонце — це лямпа, що висилає найбільше конечні для здоровля проміні небесного світила, воздух виходить із озонатора й лише треба потиснути відповідний ґузик, щоби дихати лісовим, морським і гірським повітрям; ось лікарський будильник-бранзолетка: як горячка людини переступає 37 ступнів — будильник дзвонить на тривогу й нещасний замість іти до кіна — біжить до аптики за аспірином. Немає у вас дома горячої води — прикручуєте до водотягу звій дроту й залучуєте електричну струю — вона нагріє воду до бажаного ступня. — Глядачі усміхаються: усе подобається їм у царстві видумки, але вони не купують нічого... Громадянин Парижа гріє воду на кухонній плиті; замість морського воздуха дихає випарами кухні... Предсідник конкурсової комісії сказав, підсміхаючися: „Французи — інертні люди... але хоч либ навіть покористувалися вони здобутками, що їх бачимо тут, то зрослаб світова кріза, а лікарі, чоботарі, кравці та стрижії померлиб із голоду та попереду знищилиб це царство видумки".

— **По широкому світі.** Один австралієць хоче здобути рекорд швидкої їзди автом. Авто його може розвинути бистрість 1700 км. на годину.— На електричному кріслі в Бостоні згине поляк Й. Белінський за страхітливе вбивство цілої сімі. — Союз копалень виповів працю робітникам вестфальських і надренських копалень з днем 30. листопаду ц. р. Виповіджені умови обіймають 250.000 робітників. — Литовський уряд уласкавив капітана Наюса, який викликав державний переворот у Таврогах і перебував на чужині; тепер йому вільно вернути до краю. — Під замітом шпигунства засудив суд у Липську підстаршину Райхсвери Фр. Вагнера на 7 літ тюрми та 10 літ позбавлення громадянських прав. — Французький письменник Шадур одержав нагороду за книжку „Китай". — Наганка на корсиканських бандитів у повному ході; „очистили" вже 4 села та арештували 100 людей. — Під розвалинами школи в Неаполі загинуло 4 особи; 13 осіб ранених. — Найближчої середи австрійський уряд буде радити над звільненням 30.000 держ. службовиків. — Польського посла у Москві Патека приняв комісар закорд. справ Літвінов і відбув з ним довшу нараду. — Комуністи зібрали 20.000 підписів для переведення в діло плебісциту, який має вирішити чи саський сойм має бути розвязаний чи ні.

— **З ініціятиви студ. „Гуртка Прихильників Книжки" при Т. П. О. у Львові** при ласкавій співучасти видавництв: Червона Калина, Просвіта, Діло, Новий Час, Світ Дитини, Ізмараґд, Громадський Голос, Самоосвіта, Народня Справа, Неділя і інші відбудеться **Виставка української книжки** в часі: від 22. до 29. листопада 1931 в залі Академічного Дому, вул. Супінського 21. — Отворення виставки попередить **Святочна Академія** в дні 22. листопада п. р. в год. 12-тій в полудне. Осібні кіоски: Червоної Калини і Світу Дитини. — Виставка отворена щоденно між **год. 10—13 і 14—19.** — Вступ за добровільними датками від 20 сот. Мистецька декорація і виставка вишивок: І-го жіночого звена Філії Наук. Викл. ім. П. Могили. — Деякі книжки продається з оригінальними авторськими підписами. — Крім цього мила несподіванка. — **Виставовий Комітет.** 1—5

— **При ревматизмі та подагрі** треба негайно застосувати від літ випробовані таблетки Тоґаль. Коли інші ліки лишились безуспішні, заживання Тоґалюю дасть нежданo добрі висліди, навіть у хронічних, застарілих випадках. Тоґаль не тільки втишає найгостріші болі, але вбиває в зародку ці недомагання. Тоґаль не дає призбируватися мочевому квасові. Нешкідливий для серця, шлунка та інших органів. Є у всіх аптиках. Ціна 2 зол.

— **Ліквідаційні ціни фіранок і хідників.** Ліквідуючи відділ фіранок, хідників і диванів просимо П. Т. Публику скористати з нагоди ліквідації того віддiлу і купувати оказійно гарні фіранки ручної роботи за безцін, хідники і плюшові дивани по незвичайно низьких цінах. Отже вступи до фірми **Віттельс, Рутовського 7**, а напевно купиш! 577 4—?

—o—

З судової салі.

Б. Кравців і 13 тов. перед львівським судом.

(Розправа в понеділок, 16. ц. м. 14. свідків оборони і прокуратора.)

На понеділковій розправі продефілював цілий ряд свідків, яких запропонувала оборона в попередніх днях, а прокуратор декількох із них візвав таки того самого дня.

Предсідник намагається приспішити кінець цеї розправи, якої темпо потерпіло наслідком досить частих недиспозицій обв. Козакевичівної. І сьогодні розправа почалася з цеї самої причини з деяким опізненням.

З початком розправи в цьому дні прокуратор вніс запитати офіційно тюремну управу „Бриґідок", котрий постерунковий і ключник мав службу 8. II. 1931. біля келії ч. 50, щоби їх евентуально завізвати до суду та поспитати про розмову їх на тему побиття Дачишина.

Опісля зізнає ряд свідків в справі обв. Осипа Процишина, його недуги і пляну, найденого підчас ревізії в індексі.

Це молоді, виспортовані студенти, товариші і знайомі Ос. Процишина з лещет, спортових площ та всяких товариських розривок.

Перший свідок *І. Мриц*, абс. медицини, інструктор лещетарського клюбу. Дальше *Андрій Дрогомірецький*, ст. політ., *Зин. Сасик* з Борислава, студ. політ. та *Павло Калитовський*, канд. інженерії — хемік, син померлого діяча-адвоката в Стрию.

Вони зізнали згідно, що обв. Осип Процишин зломив собі був ногу з кінцем жовтня 1929. р. підчас гри в копаний мяч, лежав якийсь час в Народній Лічниці, а опісля дома на ногу. З початком грудня 1929 р. перестудився і занедужав важко на запалення легенів. Ця недуга була так поважна, що до нього приходив священик з єлеопомазанням, а також було у нього лікарське консиліюм. Свідки, як добрі товариші недужого Осипа Проц., навідувалися до нього підчас його недуги та несли йому розраду, як вміли. Найчастіше тою розрадою був брідж. Недужий підчас гри лежав на подушках та не міг підводитися. Виключають те, щоби міг підчас недуги рисувати. Не збирали номінів до індексу, в якому найдено плян, бо вони переважно техніки, а Осип Процишин правник.

На запити *д-ра Шухевича*, куди спрямовував своє заінтересування Осип Проц., свідки ствердюють, що обвинуваченого цікавив передовсім спорт та танці, а зовсім не займався політикою.

Ще алібі Книша в Снятині.

На салю входить старий, бородатий жид з Космача *Ісаак Гехт*. Воліє не присягати, бо й так скаже правду. Щойно на упімнення предсідника присягає на талмуд. Цікаво, що зізнає весь час по українськи. Деякі його слова і звороти викликують загальну веселість.

Його покликав телеграфічно прокуратор, щоби зізнав, коли виїхала з Космача Столярська, яка підчас ферій 1930 р. мешкала у свідка. Свідок не тямить докладно коли вона виїхала, але подає, що Столярська мешкала у нього в липні м. р. яких три тижні. Відтак подає картку, яку йому написав місцевий командант пол. ц. станиці. Там є дата 15. VIII. 1930., що має бути датою вимельдування і виїзду Столярської з Космача. Одначе зі слів свідка виходить, що Столярська виїхала таки з кінцем липня. Зрештою, дуже мало памятає.

Конфронтація спроваджена вдруге зі Снятина п-и *Столярської* зі свід. не устійнює остаточно, коли Столярська виїхала з Космача та приїхала до Снятина. Зате довідуємося, що Столярська приїхала до Снятина з Дутчаковою, яка слухана попередно як свідок, зізнала, що Книша пізнала в торговлі зараз після повороту з відпустки 30. липня.

Слухана вдруге на тій розправі свід. *Керницька*, товаришка Столярської, та сконфронтована з нею на салі, не вносить нічого нового. Листа, який писала Столярська до неї в справі свого приїзду до Снятина, не могла найти. Столярська подає, що була в Снятині на забаві 3. VIII. а памятає добре, що перед тою забавою була вже там яких 4—5 днів.

Опісля трибунал допустив внесення прокуратора на покликання свідків з тюремної служби, що мали дижур в дні 8. II. 1931. біля келій, де сиділи б. посли Паліїв і Целевич. Йшло про розмову, яку вели постерунковий з ключником в справі побиття Дачишина на поліції.

На основі витягу зі службової книги в „Бриґідках", службу в тому часі повнили на корідорі І. поверху цеї тюрми постерунковий *В. Сивак*, що стояв біля келії якогось посла, мабуть Паліїва, якого мав приказ спеціяльно стерегти, та тюремні сторожі — як *Маліняк*, старший дозорець; рядовики *Козловський, М. Вежбіцький, В. Сковрон* і *Фр. Хороший*.

Вони зізнали, що хоч в тому часі повняли службу в тюрмі, то ніякої розмови в справі побиття Дачишина не вели.

Опісля поставила оборона ще низку внесків на ріжні відтяжуючі обставини.

Про них як і про дальший хід розправи, що велася після перерви вечором, подамо в найближчому числі.

—o—

СПОРТ.

З Ліґи.

По недільних змаганнях ситуація в табелі Ліґи прояснилася остаточно: до А-кляси спадає невідклично львівська Лехія і тимсамим загрожені деградацією Чорні та Варшавянка урятувалися. Мистецтво здобула на цей рік ще минулої неділі краківська Гарбарня, за віцемистецтво будуть ще змагатися Висла, Поґонь і Леґія.

Вієнна здобула чашу середущої Европи.

Розіграні у Відні фінальні змагання між Вієнною і ВАЦ-ом закінчилися перемогою Вієнни у відношенні 2:1 (2:0). Тимсамим Вієнна здобула чашу.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 16. XI. п. р. за масло експортове та десерове пріма 3·20 зол., за літру молока 28—29 сот., літру сметани 1·30 зол., коп яєць 7·20—7·30 зол.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10